

Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Stationsstraat in Merchtem (GBS De Plataan)

Nick Van Lieferringe

Colofon

Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Stationsstraat in Merchtem
--

Projectverantwoordelijke	Annelies De Raymaeker Vanessa Vander Ginst
Erkend archeoloog:	Nick Van Liefferinge
Auteurs:	Nick Van Liefferinge
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2024, Studiebureau Archeologie bv

Inhoud

1. Samenvatting van het bureauonderzoek	p. 2
2. Resultaten van het proefsleuvenonderzoek	p. 4
2.1 Beschrijvend gedeelte	p. 4
2.1.1 Administratieve gegevens	p. 4
2.1.2 Archeologische voorkennis	p. 5
2.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p. 5
2.1.4 Vooropgestelde onderzoeksmethode en -technieken	p. 5
2.1.5 Afwijkingen t.o.v. de vooropgestelde onderzoeksmethode en -technieken	p. 6
2.2 Interpretatie	p. 8
2.2.1 De bodemprofielen	p. 8
2.2.2 Bodemsporen en vondsten	p. 11
2.2.3 Natuurwetenschappelijke staalnames	p. 11
2.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	p. 11
2.2.5 Impactbepaling van de geplande werken op het bodemarchief	p. 11
3. Programma van maatregelen	p. 12
3.1 Administratieve gegevens	p. 12
3.2 Gemotiveerd advies	p. 13
3.3 Programma van maatregelen voor een opgraving	p. 14
Bibliografie	p. 15
Bijlagen	
Bijlage 1: Overzichtsplan	
Bijlage 2: Foto-inventaris	
Bijlage 3: Bodemprofielen proefsleuvenonderzoek	

1. Samenvatting van het bureauonderzoek

Op 13 juli 2024 heeft het agentschap Onroerend Erfgoed een archeologienota (ID: 30187) (bureauonderzoek) gepubliceerd naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een nieuwbouw bij de GBS De Plataan in Merchtem (prov. Vlaams-Brabant) (fig. 1.1).¹ Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd een programma van maatregelen (PVM) opgemaakt voor de uitvoering van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem.

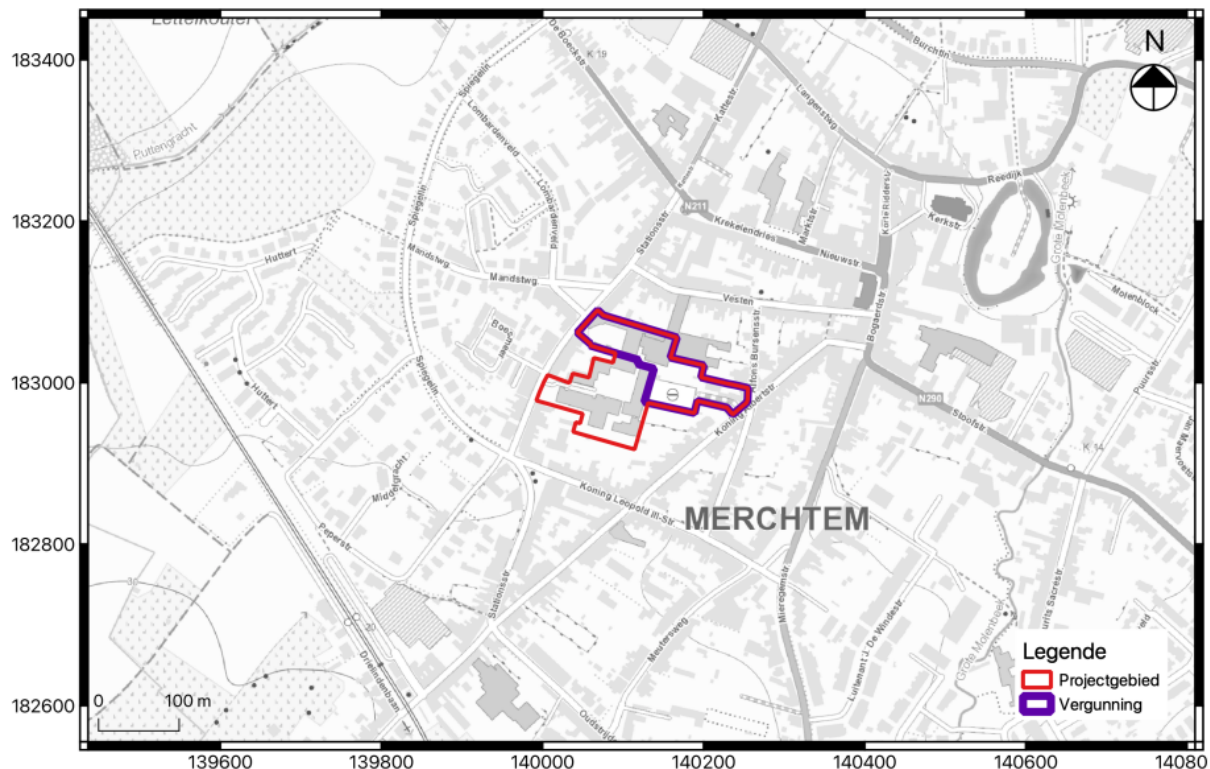

Fig. 1.1: Situering van het projectgebied en vergunningsgebied (= zone geplande werken) op de topografische kaart (© DOV).

De geplande werken omvatten de oprichting van nieuwe schoolgebouwen en een sporthal met omgevingsaanleg. De geplande graafwerkzaamheden die een impact hebben op het bodemarchief situeren zich in de oostelijke helft van het projectgebied, waar geen gebouwen aanwezig zijn (fig. 1.4). Mogelijk zijn in deze specifieke zone nog resten van (pre)historische vindplaatsen bewaard gebleven. Het programma van maatregelen bij de archeologienota voorzag dan ook een proefsleuvenonderzoek om de aanwezigheid van dergelijke archeologische waarden te checken.

¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/30187>

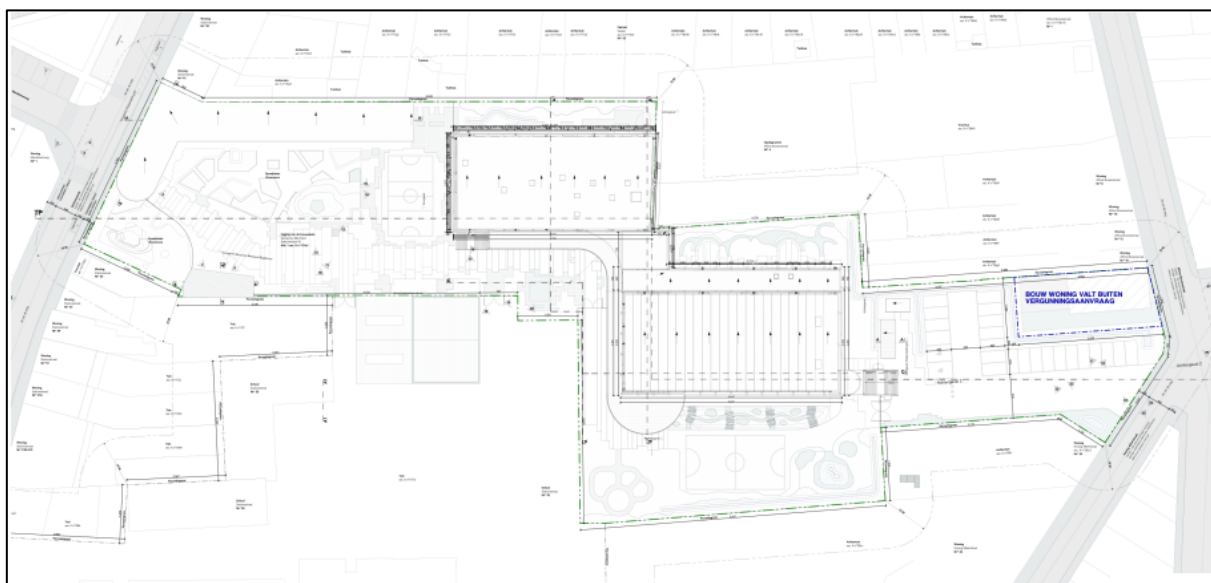

Fig. 1.2: Het inrichtingsplan (bron: archeologienota ID30187).

Fig. 1.3: Syntheseplan van de geplande bodemingrepen (bron: archeologienota ID30187).

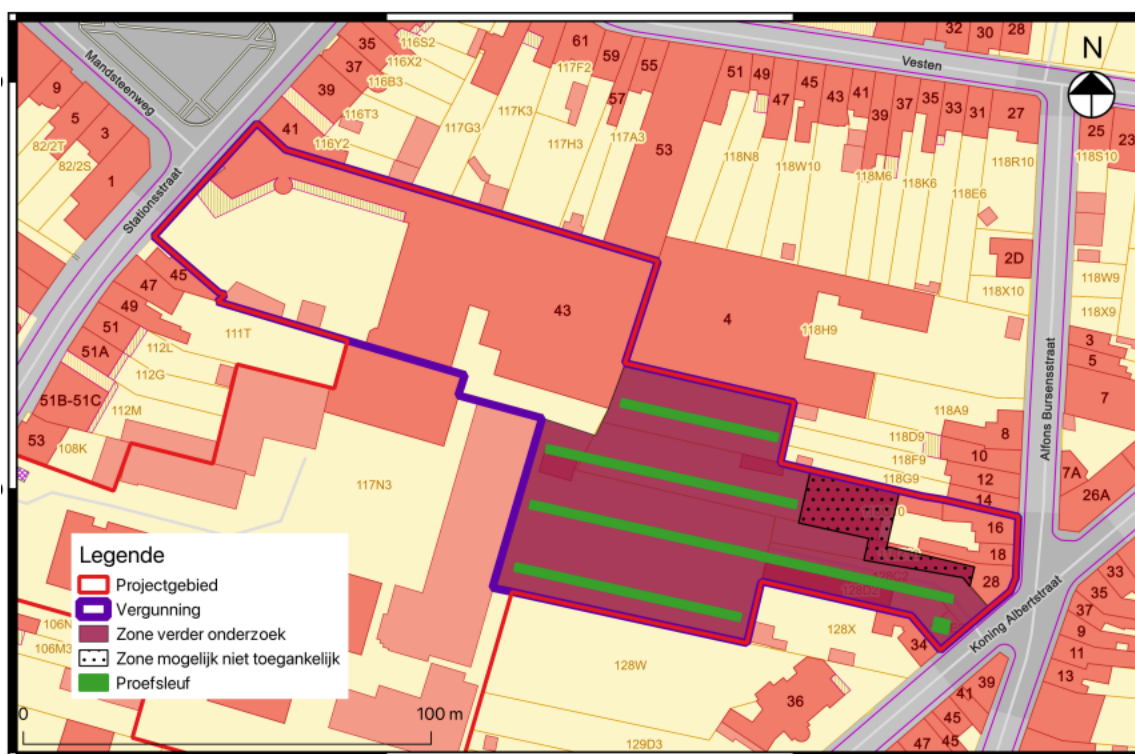

Fig. 1.4: Afbakening van de zone die in aanmerking komt voor een proefsleuvenonderzoek.

2. Resultaten van het proefsleuvenonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode		2024H112
Actoren	Studiebureau Archeologie	OE/ERK/Archeoloog/2015/00002 (bedrijf)
	Nick Van Liefferinge	Erkend archeoloog (OE/ERK/Archeoloog/2016/00111), Veldwerkleider, assistent-bodemkundige, auteur
	Annelies Fonteyn	Assistent-archeoloog
Locatie	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Merchtem
	Adres	Stationsstraat
Kadastrale gegevens projectgebied		Merchtem, afd. 2, sectie K, perc. 117N3, 118E9, 118P9, 118G10, 118R9, 118F10, 118Z10, 128C2, 128D2, 128E2
Kadasterplan		Zie fig. 2.1
Oppervlakte zone geplande werken (= vergunningsgebied)		Ca. 9901 m ²
Oppervlakte onderzoekszone		Ca. 3825 m ²
Bounding Box	Punt 1	X 139992, Y 182917
	Punt 2	X 140255, Y 183090
Termijn veldwerk		18/08/2024
Relevante termen		Proefsleuvenonderzoek, leemgronden

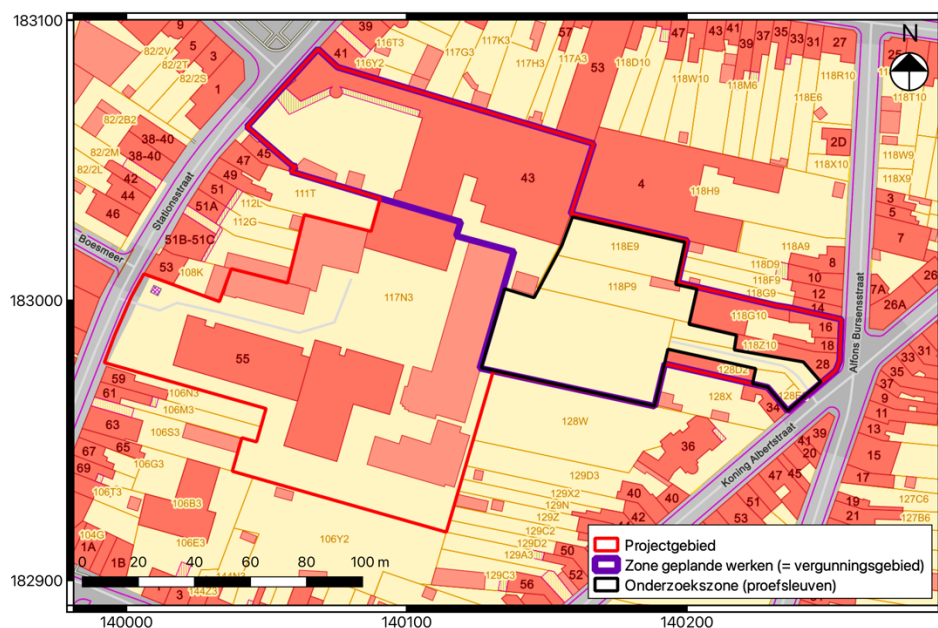

Fig. 2.1: Kadasterplan met situering van het projectgebied (© AGIV).

2.1.2 Archeologische voorkennis

Er werd nog geen archeologisch (voor)onderzoek uitgevoerd in en rondom de contouren van het projectgebied.

2.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen

De doelstelling van het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

De volgende onderzoeksvragen dienen te worden beantwoord:

- *Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het vergunningsgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?*
- *Kan er een link gelegd worden tussen de aangetroffen site(s) en de sites die in het verleden reeds in de omgeving werden onderzocht?*
- *Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische waarden?*
- *Is verder archeologisch onderzoek nodig?*

2.1.4 Vooropgestelde onderzoeksmethode en -technieken

In het programma van maatregelen bij de archeologienota (ID 30187) zijn de volgende voorwaarden bij het proefsleuvenonderzoek geformuleerd:

“De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk versie 4.0 hoofdstuk 8.6. Omwille van de praktische reden zoals het werken evenwijdig aan de langste perceelgrens en het behalen van een correcte dekkingsgraad, wordt geadviseerd voor de aanleg van 4 sleuven met een oostwest oriëntatie en een kijkvenster. Er wordt geadviseerd voor 2 m brede, parallelle proefsleuven met een tussenafstand van maximaal 15 meter, gerekend vanuit de centrale lengte-as van de sleuven. Ook dit wordt om praktische redenen op die manier uitgevoerd (snelheid en efficiëntie). De sleuven worden aangelegd tot op elk archeologisch relevant vlak. De dekkingsgraad van 12,5 % wordt conform de Code Goede Praktijk opgesplitst in 10 % sleuven en 2,5 % kijkvensters. Indien een archeologische site wordt aangetroffen, worden extra proefsleuven en/of kijkvensters gegraven om een afbakening van de site te bekomen. Kijkvensters worden ook aangelegd om een schijnbaar lege zone te evalueren of om sporen te evalueren.

Er is een beperkte zone waar het geplande beoveld overlapt met de woningen die gesloopt worden in de andere vergunningsaanvraag. Heden is het niet zeker dat deze woningen reeds gesloopt zullen zijn voor de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek. Deze zone bedraagt een oppervlakte van ca. 240 m². Binnen de huidige planning van het proefsleuvenonderzoek kan deze zone niet onderzocht worden door de aanwezigheid van bebouwing. Tijdens het proefsleuvenonderzoek kunnen er voldoende kijkvensters aangelegd worden nabij de mogelijk niet toegankelijke zone. Indien er archeologische waarden worden aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek dient deze zone meegenomen te

worden in het onderzoeksgebied voor verder onderzoek. Blijkt het proefsleuvenonderzoek negatief uit te draaien, kan met het vooruitschrijdend inzicht van de resultaten deze zone vrijgegeven worden. Het steentijdtraject eindigt pas na het volledige prospectie-onderzoek, waaronder het proefsleuvenonderzoek valt. Extra aandacht wordt tijdens het uitvoeren van het proefsleuvenonderzoek besteed aan het aantreffen van lithisch materiaal. Indien tijdens het onderzoek ondanks de verwachting toch in situ bewaard lithisch materiaal wordt aangetroffen, worden deze in 3D opgemeten en geregistreerd. Indien nodig wordt, nog tijdens het veldwerk, het materiaal voorgelegd aan een materiaaldeskundige.”

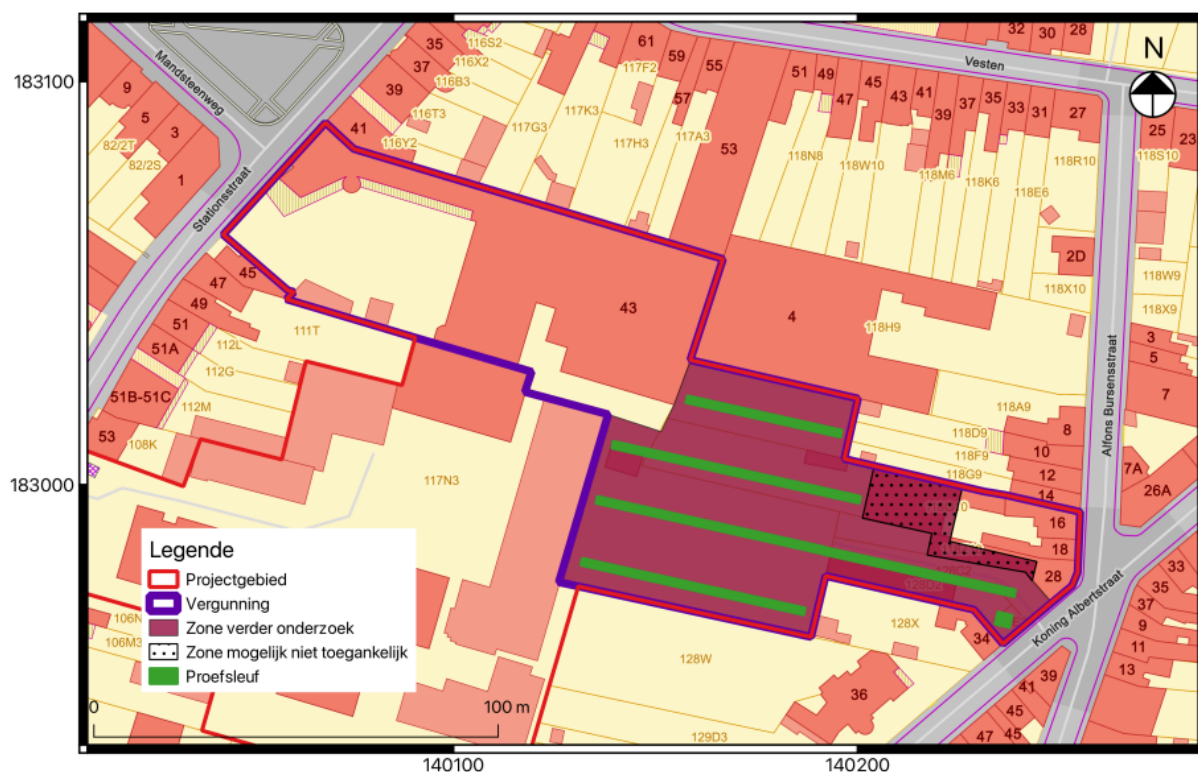

Fig. 2.2: Het vooropgesteld sleuvenplan (bron: archeologienota met ID 30187).

2.1.5 Afwijkingen t.a.v. de vooropgestelde onderzoeksstrategie en -methodes

Ten gevolge van gebouwen en verhardingen was het in de praktijk niet altijd mogelijk om het vooropgesteld sleuvenplan strikt te volgen. Er zijn voor wat betreft het behalen van de dekkingsgraad en een representatieve steekproef geen noemenswaardige afwijkingen gebeurd.

Fig. 2.3: Het sleuvenplan.

Fig. 2.4: Overzichtsfoto van proefsleuf 1 (SL1).

Fig. 2.5: Overzichtsfoto van proefsleuf 2 (SL2) ter hoogte van het kijkvenster.

Fig. 2.6: Overzichtsfoto van proefsleuf 3 (SL3).

Fig. 2.7: Overzichtsfoto van kijkvenster SL4.

Fig. 2.8: Overzichtsfoto van proefsleuf 5 (SL5).

Fig. 2.9: Overzichtsfoto van proefsleuf 6 (SL6).

Fig. 2.10: Overzichtsfoto van proefsleuf 7 (SL7).

2.2 Interpretatie

2.2.1 De bodemprofielen

Er zijn in totaal drie bodemprofielen geregistreerd (fig. 2.11). Het projectgebied is volgens de bodemkaart gesitueerd in een zone die niet kon worden gekarteerd ten gevolge van bebouwing (code OB). Op basis van extrapolatie kunnen binnen de contouren van het projectgebied en de onderzoekszone Lca-gronden worden verwacht. Deze bodemserie (Lca) omvat matig droge zandleemgronden met een textuur B-horizont.

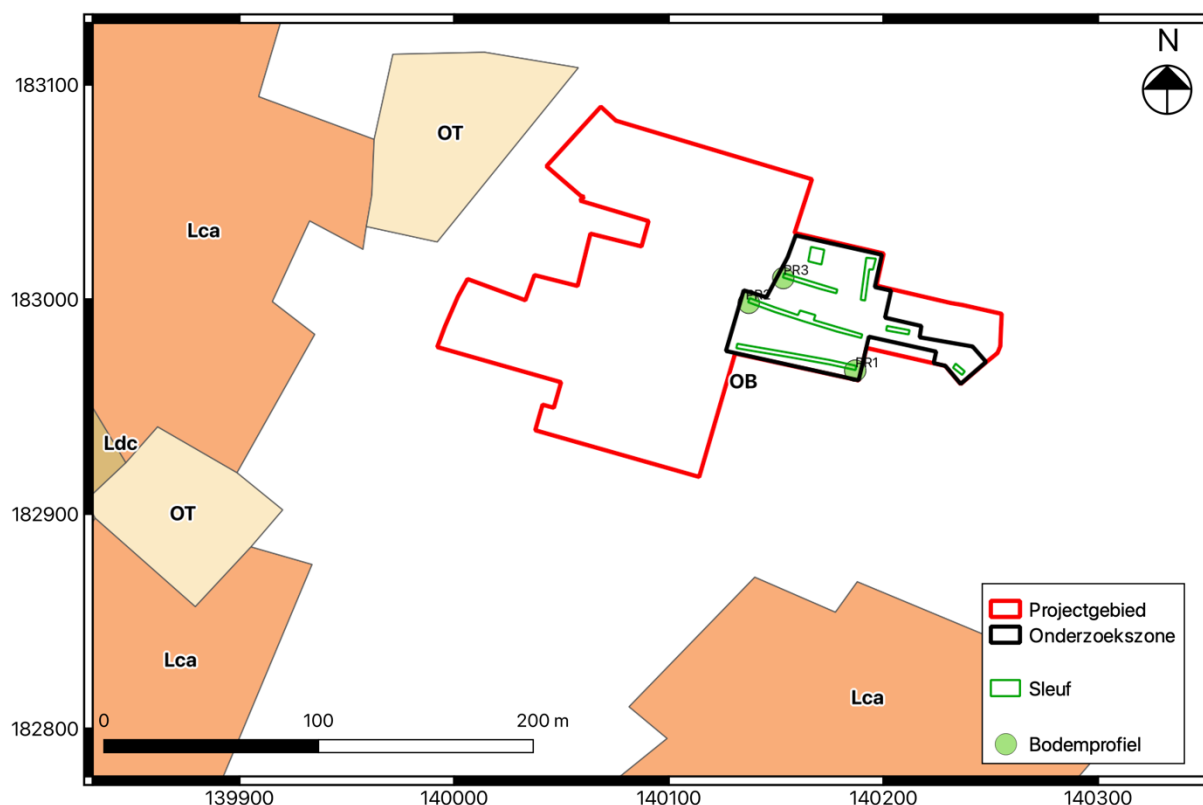

Fig. 2.11: Situering van de geregistreerde bodemprofielen.

Bodemprofiel 1 (PR1) geldt als referentie voor de bodemopbouw binnen de contouren van het onderzoeksgebied. Een relatief dunne, humeuze A-horizont bevat brokjes bouwpuin en rust op een laag colluvium en/of bioturbatiehorizont (fig. 2.12). Op een diepte van ca. 70 cm onder het maaiveld werd de top van de Bt-horizont (= archeologisch relevant niveau) aangetroffen.

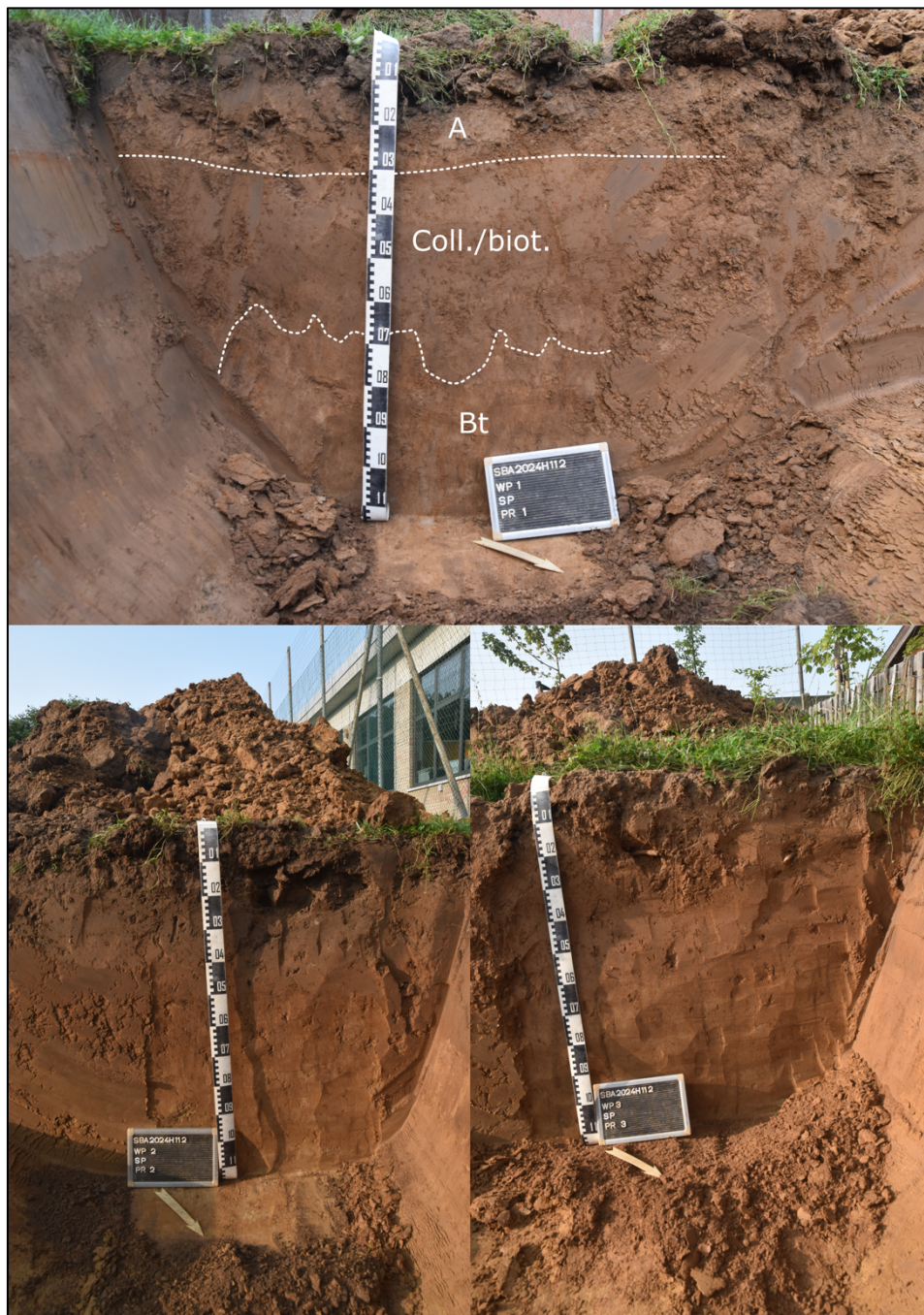

Fig. 2.12: Weergave en interpretatie van de bodemprofielen.

2.2.2 Bodemsporen en vondsten

In uitzondering van lokale bodemverstoringen (dumpplaatsen van bouwafval) werden geen archeologisch relevante bodemsporen en artefacten/ecofacten aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

2.2.3 Natuurwetenschappelijke staalnames

Er zijn geen stalen genomen in functie van (natuur)wetenschappelijk onderzoek.

2.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Binnen de contouren van het onderzochte gebied zijn geen archeologisch relevante bodemsporen en artefacten/ecofacten aangetroffen. In combinatie met het ontbreken van structurele bodemverstoringen kan de afwezigheid van archeologische waarden effectief worden toegeschreven aan de afwezigheid van (relicten van) (pre)historische woon- en activiteitenzones in dit specifiek deel van het (paleo)landschap.

2.2.5 Impactbepaling van de geplande werken op het bodemarchief

De geplande werken zullen ingrijpen op een in kwantitatief beperkt bodemarchief dat in het geval van verder archeologische onderzoek (opgraving) geen datawinst meer verschaft voor het vergroten van archeologische kenniswinst (van de regio).

Bibliografie

DE RAYMAEKER A. & FONTEYN A. 2024: *Archeologienota: De nieuwbouw van GBS De plataan aan de Stationsstraat te Merchtem*, Tienen.